

Çeviri:

AMERİKAN DİJİTAL TARİHİ¹
(AMERICAN DIGITAL HISTORY)²

Orville Vernon BURTON*

Türkçeye Çeviren: Fatih BERK** & Vedat KANAT***

Dijital Tarihin Genişleyen Alanı

Edindiğim tarih kariyeri, geçmiş 30 yıl boyunca dijitalleşme tarihindeki değişiklikleri anlatmaktadır. Temel olarak bu serüven, 60'lı yıllarda birçok tarihçinin niceliksel sonuçlar elde edebilmek için veri tabanlarını kullandığı ve adına Yeni Sosyal ve Siyasi Tarih dediği proje ile başlamaktadır. Okuldan mezun olduğum gibi bilgi teknolojisi (BT) ve dijital tarihle karşılaştım. Güneydeki kırsal bir halkı ilgilendiren "*Babaevimdeki Malikâneler: Edgefield'daki Aile ve Halk*

¹ Prof.Dr. Orville Vernon Burton'un 22 Şubat 2018 tarihli izniyle çevrilmiştir.

² Burton, O.V. (2005). American digital history. *Social Science Computer Review*, 23(2), pp. 206-220. <https://doi.org/10.1177/0894439304273317>

* Orville Vernon Burton Clemson Üniversitesinde beşeri bilimler, tarih sosyoloji ve bilgisayar teknolojilerinde Profesördür. Clemson Üniversitesi'nin Siber Enstitüsü'nün de direktörlüğünü yapmaktadır. Öğretmen eğitimi, dijital tarih, sosyoloji bilim alanlarında önemli çalışmaları olan yazar birçok dijital tarih projesinde yürütücülük ve danışmanlık yapmıştır.

** Milli Eğitim Bakanlığı, E-posta: efberk@gmail.com

*** Dr., Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, E-posta: vedatkanat@hotmail.com

(1985)" adlı çalışmamda, el yazılarını ve vergi kayıtlarını analiz ederken geniş çaplı bir araştırma için bu bilgi teknolojilerini kullanmıştım. Kişisel bilgisayarlar (PC) henüz yaygın olmamasına rağmen, 70'lerde ve 80'li yılların başlarında tarihçiler, öğrencilere tarihin nasıl yazıldığını öğretmek için bilgisayar ve sayım teknolojisinin kullanıldığı dersler geliştiriyorlardı (Burton, 1979, 1989, 1993; Burton & Fennegan, 1989, 1991).

Kişisel bilgisayarların gelişiyle birlikte; alıştırmalar, egzersizler özellikle interaktif öğrenme biçimleri ve haritaların yenilikçi kullanımları geliştirilmiştir (Burton, Blomeyer, Fukada & White, 1987; Burton & Finnegan, 1990a, 1990b). İlginçtir ki bir disiplin olarak tarihin, beşeri bilimlere mi yoksa sosyal bilimlere mi ait olduğu uzun zamandan beri tartışılmaktadır. Bugün masaüstü ve dizüstü bilgisayarlar, tarihçilere yeni ve anlaşılır metinler üzerinde çalışmaları için yeni fırsatlar sunmaktadır ve bu yüzden tarih alanı da kendini açık bir şekilde beşeri bilimlerin bir parçası olarak görmektedir. İronik bir biçimde, 1960 ve 70'lerde öykücü tarihçiler tarafından küçümsenen bilgisayar, yeni tarihçiler olarak adlandırılan bir grup tarafından nicel analizler elde etmek için kullanılmıştır; bu durum da bir disiplin olarak tarihi, genel olarak sosyal bilimlerle bağdaştırılan nicel tekniklerden uzak tutmuş ve doğrudan beşeri bilimlere taşımıştır. Artan bir biçimde var olan dijital veri tabanları ve çalışması kolay olan istatistiksel programlar, tarihçileri yapısal ve nicel sorulara yanıt bulmaları için yeniden bilgisayar kullanmaya teşvik edebilir.

1990'ların ortalarında bilgi teknolojisinin öncülüğünde tarihçiler, tarihi öğretme ve araştırma aracı olarak Internet'i ve World Wide Web'i kullanmaya başladılar. Sosyal Bilimler'de Dijitalleşme (Sayım/Bilgisayarlar) Konferansı (CSS93), 1993 yılında Urbana-Champaign'daki Illinois Üniversitesi, Ulusal Süper-Dijitalleşme Uygulamaları Merkezi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler'de dijitalleşme ile ilgilenen bilim insanlarını biraraya getiren bu konferans, onların lider teknoloji uzmanlarıyla görüşmelerine fırsat tanımıştır. Konferansta Richard Jensen, çevirimiçi tarih topluluğunu (H-NET) kurmuş ve ilk üye listesini oluşturmuştur. H-NET, kamusal veya eğitim amacıyla tarih öğrenimi ve öğretimine en önemli katkıyı yaptığı için 1997 yılında Amerikan Tarih Birliği tarafından iki yılda bir verilen James Harvey Ödülü'nü kazanacaktır. Konferansa katılanların en büyük ilgisi, ilk kitle iletişim outletini kurmaya yarayan ve World Wide Web'deki gibi milyonlarca kişinin tıklayabileceği yeni yazılım parçası Mosaic Web tarayıcısının gösterimine yöneliktir.

Gelecek on yıl boyunca çevrimiçi yayımlama giderlerinin azalması ve bununla birlikte tarihçilerin çevrimiçi içerik yaratmaları için kaynakların artışı, tarihçilerin yararlanabileceği web siteleri ve dijital kaynaklar konusunda bir patlama meydana getirmiştir. Bu web sitelerinin bir çoğu günümüze kadar ulaşamamıştır ve bazıları ciddi dizayn ve kullanılabilirlik sorunu yaşamıştır. Geçmiş yıllar boyunca, dijital kaynakların yararlılığı ve kalitesinde önemli bir artış görülmüş; teknoloji ilerlemiş ve gelişmiş, dijital tarih kaynakları yaratmada aktif katılım sağlayan, bilgisayarlarla büyüyen yeni nesil tarihçiler ortaya çıkmıştır.

Bu makalede, dijital tarih olarak hizmet veren birkaç örnek üzerinde duracaktır. Önemli ve aydınlatıcı örnekler üzerinde konuşarak ve dijital tarihin günümüz sorunlarını tartışarak Amerikan dijital tarihin profilini çıkarmaya çalışılacaktır.

Amerikan Dijital Tarihinin Durumu

Bu makale, *dijital tarih* terimini bilgisayarlarla tarih karışımını ifade etmek için kullanmıştır. Daha açık ifade etmek gerekirse dijital tarih, tarihçilerin bilgisayarsız mümkün olmayan yollardan tarih yapmak için bilgisayarları kullanabileceği bir süreçtir. Dijital tarih, akademik makalelerin taranıp internete konmasından ve ders notlarının World Wide Web’de yayımlamasından daha fazlasını ifade eder. Dijital tarih, bilimin ve öğretimin her aşamasında yapılan tarihin yöntemini ve tarihçilerin günlük işlerinde kullandıkları kütüphaneleri ve veri tabanlarını değiştirecek bir tarihçilik devrimidir. Bilgisayarın olağanüstü gücünü tarihçilerin pratikleri ve yöntem bilimiyle birleştiren, sonuç daha iyi olacaktır.

Dijital tarih, tarih yapma işlemi ve pratiği için önemli olmasına rağmen, ona diğer alanlardan çok daha az önem verilmiştir. Bilgisayarların ve özellikle bilgisayar ağının son bir kaç on yılda yaygınlaşması ve ciddi PC’lerin ortaya çıkmasıyla birlikte; tarihçilerin bilgisayarları kullanma ve tarihçilik mesleğine yararları konusunda yorum yapma potansiyelleri, artık tartışılmaktadır. “Dijitalleşme (Bilgisayarlaşma) yöntemiyle tarihte devrim ya da rönesans” olarak anılan bu durum hakkında yazan bir kaç kişi dışında, bu olması gerektiği gibi gerçekleşmemektedir. Aslında, yeni haberleri ve bu tartışmaları içeren ve James B. Schick tarafından editörlüğü yapılan *History Computer Review*, 19 yıl boyunca heyecanlı bir şekilde üretilen yenilikçi, yararlı makale ve görüşlerden sonra artık yayım yapmamaktadır. Maalesef dijital tarih hakkında ciddi bir ana görüş, hala meydana gelmemiştir (Ayers, 2002a; Burton, 1989, 1991, 2002; Rozenzweig, 2001; 2003; Rozenzweig & O’Malley, 2002; Sutton, 1990).

Belki de garip bir biçimde, dijital tarih hakkında ciddi bir tartışmanın yürütülmemiş olması, dijital tarih teknolojilerinin tarihçiler tarafından kendi bilim ve öğretiminde yaygın bir biçimde kullanılmasının sonucudur. Birçok tarihçi kendi çalışmalarına destek olması amacıyla bilgisayarı kullanıyorlarsa da çok azı da bu görevi, imkânsız yollardan başarmak amacıyla bilgisayarı kullanmamaktadırlar. Tarihçilerin önemli bir kısmı bilgisayarı basit bir şekilde, makale taramak ve ödevlerini ilan etmek için kullanmaktadırlar. Belki de tarihçilerin, dijital tarih teknolojilerini işlerinde kullanmayı reddetmeleri, kısmen bu teknolojilere aşına olmamalarından kaynaklanmaktadır.

İleride de tartışıldığı gibi, en iyi teknoloji bilgisi olan tarihçiler bile, kendi tarihini ve kendi dijital tarihsel bilimini doğru bir şekilde yapmak için gerekli olan dijital programlama becerilerinden yoksundurlar. Dahası bu tarihçiler, bu becerilerini geliştirmek için çok az bir dürtüye sahiptirler, çünkü dijital tarih için çok fazla talep, herhangi bir rehberlik ve örnek olabilecek herhangi bir model bulunmamaktadır. Bu durum klasik yumurta-tavuk bilmesinin türemesidir. Tarihçiler, dijital tarih teknoloji becerilerini geliştirmeyeceklerdir, çünkü bu becerilerini değerli kılacak bir dijital tarih alanı yoktur ve bu alan da gelişmeyecektir çünkü tarihçiler bu becerilerini geliştirmemektedir. Ayrıca Amerikan üniversitelerinde çok az sayıdaki lisans programları hariç, yeni nesil tarihçiler dijital tarih teknikleriyle eğitilmemektedirler; bu durum hele ki 1980'lerin ortalarından bu yana geçmiş kayıtların gün be gün dijitalleştiği düşünüldüğünde tablo, özellikle de modern Birleşik Devletler tarihçileri için daha da ürkütücüdür.

Amerikan Dijital Tarihinde Ortaya Çıkan Trendler

Amerikan dijital tarih alanını, kendi proje ve girişimleriyle geliştirmeye çalışan sayısız öncü ve araştırmacı bulunmaktadır. Kurumsal ve teknik engellerin bir hayli olmasına rağmen, ilk benimseyenler birkaç şaşırtıcı şey yaratmışlardır. Bu, Amerikan dijital tarih alanına nereden geldiğimize ve nereye gittiğimize bakabilen ve değerlendirme yapabilen bu yenilikçilerin çabalarından kaynaklanmaktadır.

Bu ruhta, dijital tarih projelerinin analizlerini ve yansımalarını üretmek için ilk geniş ölçekli girişim Vernon Burton tarafından, *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Dijitalleşme (Bilgisayarlama)* cildinin bir parçası olarak derlenmiştir (Burton, 2002). Dijital tarihin değişik yönleri hakkında neredeyse yarısı tarihçiler (Burton, Ayers, Bass & Rosenzweig, Plotkin) tarafından hazırlanan dokuz makale koleksiyonu, *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Dijitalleşme*

(Bilgisayarlama) düşünce, yayım ve tartışmaya değer meşru bir alan olarak dijital tarih kurmaya yardımcı olmuştur. Olumlu dönütler alan ve 2004 yılında Choice Dergisi'nin Mükemmel Akademik Kitapları (Choice Magazine's Outstanding Academic Books)'nın kazananı olan söz konusu kitap, dijital tarih ve dijital Amerikan tarih bilimi arasında, umutla takip edilecek bir diyalogu teşvik etmeye yardımcı olmuştur.

Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Dijitalleşme konusunda en heyecan verici şey ise Burton, David Herr, Terence Finnegan tarafından yazılan ve Matthew Cheney, Frank Baker tarafından yaklaşık 100 tane PDF formatında akademik makale ve bir düzine kadar da dijital tarih programını tarayıcılar aracılığıyla sunan *Yaya Yolcu: Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Grafikselleşmeler* başlıklı CD-ROM'un eşlik ediyor olmasıdır. Söz konusu programlar, Gary King'in EZI adını verdiği oy (seçim) veri analizi aracı gibi istatistiksel analiz araçlarından, Alan Lomax'ın Global Jukebox kültürel müzik çalarına kadar değişmekteydi. Çok sayıda tarihçi önemli makaleleri ve interaktif programlarıyla katkıda bulunmuşlardı (Ayers, Bain, Binnington, Burton, Butler & Marty, Cheney, Herr, Finnegan, Kornbluh, Latner, O'Malley, Prochaska, Rosenzweig, Shifflett & Richter, Sieber, Tucker, Turnbull). İlginçtir ki bu kitap, dijital tarih üzerinde çalışan sosyal ve beşeri bilimciler için yararlı bir araç olmasına rağmen, CD-ROM'u daha çok değer görmüştür. CD-ROM incelendiğinde, pek çok makaleyle birlikte kitabın tüm baskı versiyonlarını ve dijital tarihi canlı hale getiren çok önemli bilgisayar programlarını içerdiği görülmüştür (Burton, Herr, & Finnegan, 2002).

Ayrıca ülke genelinde dijital tarihi tartışan ve kamuoyuna tanıtan birçok merkez ve enstitü de dijital tarih alanına ve diyaloga katkı sunmuşlardır. Bunlar arasında sayabildiğim, yeni dijital alanda bilimselliği teşvik etmeye önem veren yedi tane Beşeri Bilimler ve Dijital Tarih (Bilgisayarlama) Merkezi vardır. Bunlar; Maryland Beşeri Bilimlerde Teknoloji Enstitüsü, George Mason Üniversitesi Tarih ve Yeni Medya Merkezi (CHNM), Virginia Üniversitesi Dijital Tarih Merkezi (VCDH) –bu, sadece tarih alanına adanan tek merkezdir– Beşeri Bilimlerde Gelişmiş Teknoloji Enstitüsü Lon Angeles California Üniversitesi Dijital Beşeri Bilimler Merkezi Stanford Üniversitesi Bilgisayar Destekli Beşeri Bilimler Merkezi gibi merkezlerden oluşmaktadır. Hızlı bir yükseliş içindeki H-NET ve tarihçi Mark Kornbluh'ün yönetiminde bulunan Michigan Devlet Üniversitesi Beşeri, Sanat, Edebi ve Online Bilimler Merkezi (MATRIX), uluslararası tarihle ilgili projelerin birçoğuna sponsorluk yapmada ve fon sağlamada önemli derecede başarılı olmuştur. Her merkez, dijital tarihin daha iyi tanınması için kaynak

sağlamaktadır. Bu merkezler, dijital tarih projeleri için fon sağlamakta ve sınıfta dijital tarih teknolojilerinin kullanımını arttırmaya yönelik katkı sunmaktadırlar. Bu merkezler, dijital tarih teknikleriyle ilgili öğrenim gören yeni öğrenciler için birer araçtır. Tarihin tüm alanlarının kapsanmasına rağmen, bu enstitüler tarafından üstlenilen projelerin ve girişimlerin birçoğu, Amerikan tarihinin alanıdır. Dijital tarih akademide içselleştikçe, bu merkezler daha da önemli hale gelecektir.

Önemli dijital ve beşeri bilimler merkezleri dışında, sınıfta ve kendi araştırmalarında dijital teknolojileri kullanan çok sayıda profesör ve öğrenci bulunmaktadır. Birleşik Devletler tarihiyle ilgili mevcut projeler için mükemmel bir kaynak, George Mason Üniversitesi'ndeki CHNM adlı web sitesidir. Bu site Birleşik Devletler tarihiyle ilgili en iyi 800 web sitesine rehberlik yapar; ayrıca merkezin kurucusu ve yöneticisi Roy Rosenzweig tarafından hazırlanan *Journal of American History*'de konuyla ilgili görüşlerle birlikte 75 adet linke yer verir. CHNM'nin proje listesi (Amerikan Sosyal Tarih Projesi'yle işbirliği içinde olanlar) ve Birleşik Devletler tarihiyle ilgili en önemli projelerin bazıları kendi internet adresinde yer almaktadır.

Web, nerede tarih projelerinin ve arşivlerinin bulunabileceği ve web'deki sitelerin nasıl değerlendirileceği konusunda bilgi veren rehberlerin bulunduğu, bir kaç siteden çok hızlı bir şekilde doygunluğa erişmiştir. CHNM'nin web sitesi, tarihle ilgili olan web siteleri için devam eden bir değerlendirme yöntemine sahiptir. İnternetteki web sitelerini eleştirmek için değerlendirme ölçütleri sunan bir kaç site vardır: *Tarihçiler için İnternet İnternet Dedektifi Web'de Gördüğünle İlgili Eleştirel Düşünme Rehberi* New Mexico Devlet Üniversitesi'nden Susan Beck tarafından *Değerlendirme Ölçütü* ve Los Angeles California Üniversitesi'nden Esther Grassian tarafından *World Wide Web Kaynaklarıyla İlgili Eleştirel Düşünme* gibi siteler örnek gösterilebilir.

Tarihçiler için arşivler konusunda paha biçilmez bir site, Berkeley'deki California Üniversitesi'nde dünya çapındaki çevrimiçi kütüphanelerin kapsamlı bir listesinde derlenmektedir. Eğitim amaçlı kullanım ya da ticari olmayan kullanım için görüntüleri erişilebilir kılan sitenin bir örneği *Brooklyn Üniversitesi Modern Tarih Görüntü Bankası*'dır diğer bir örnek de daha genel linkleri erişilebilir kılan *İnternet Modern Tarih Kaynak Kitabı*'dır.

Amerikan Dijital Tarih Bilimi

Bugünlerde dijital tarih teknolojilerinin kullanımıyla ortaya çıkan bu bilim, Amerikan tarihinde tüm bilimselliğin çok küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Ancak dijital tarih çalışmalarının birçoğu, bilimsel olarak yenilikçi ve etkilidir. Dijital bilimin geniş çaplı ilk nüvesi, 1993 yılında Roy Rosenzweig, Steve Brier ve Josh Brown tarafından geliştirilen ve Voyager Company tarafından yayımlanan *Amerika'yı Kim Kurdu?1876'nın Yüzyıllık Açıklamasından 1914 Büyük Savaşı'na* adlı CD-ROM projesiydi. 1990'da başlayıp 1993'te bitirilen CD-ROM, çoklu medya ve dijital ortamda öğrencilere Amerikan tarihiyle ilgili bilgi verdi. Sınıf içerisinde çok başarılı olan proje, "tarih öğretimine ve öğrenimine önemli katkısından dolayı" Amerikan Tarih Birliği'nin James Harvey Robinson ödülüne layık görüldü. Rosenzweig ve diğerlerinin 1993'teki CD-ROM yayımından sonra, birçok eğitim materyali CD-ROM'a eklendi ve genel olarak iyi dönütler aldı. Eğitimciler, dijital teknolojileri kendi sınıflarında uygulayabilme olanağını çok beğendiler ve CD-ROM, bu amaca yönelik bir araç haline geldi.

CD-ROM, akademik bilginin meşru bir örneği olmasına rağmen 2000 yılına kadar, yayınlarının bir parçası olarak akademik tarih dergisinin dijital içeriğine eklenmedi. Amerikalı tarihçi Michael Grossberg'in editörlüğündeki *American Historical Review* dergisinin 2000 yılı Aralık baskısında, üç tane "Değerlendirme Makaleleri: Melekler Şehrini Tarihselleştirme" yazısı ve Philip J. Ethington tarafından yazılan "Los Angeles ve Kent Tarihi Bilgisinin Problemi (2000; exclusive e-AHR multimedia article)" başlıklı makalesi başlığına bir web sitesi eklenmeden; basılı örneğinin veya özetinin bir kelimesi bile olmadan yayınlandı. Ethington'un Los Angeles'ın haritası adını verdiği yenilikçi çalışmasına sayfa numarası da verilmedi; okuyucu, yazıyı yönlendirildiği internet adresinden takip etmek zorunda kaldı. Söz konusu yazı, web sitesinden çıktı alınabilirdi ancak, birçok analiz ve kanıt sadece web sitesinde mevcuttu; şimdi ise AHR'nin çevrimiçi arşivinden erişilebiliyor. Pek çok görüş ve beyana göre, Ethington tarafından oluşturulan web sitesi, geleneksel çıktının veremediği tarihsel aydınlatmayı sağlamak için dijital içeriği ve multimedya görüntüsünü etkili bir şekilde kullanıyordu (Ethington, 2000).

Ethington'un makalesinin yayınlanmasını takip eden yıllarda, çevrimiçi ortamda tarih bilimini yaratmada onun önerdiği dijital teknikler çok az benimsendi. Model yapma eksikliği için muhtemel bir açıklama, Ethington'un biliminin biricik doğasıdır. Makalesinin bu denli başarılı olmasının nedeni, seçtiği başlığın –Los Angeles kent gelişim anlayışının epistemolojik doğası– argüman geliştirmek için gerekli fotoğraf ve haritaların çok olmasından dolayı, online

ortamda en iyi ve tek bir şekilde temsil ediliyor olmasıydı. Dijital görüntüye olan bu güven, pek çok tarihsel bilimde mevcut değildir. Dijital bilim ve çevrimiçi kaynaklar, tarihçilere haritalarda zaman üzerinde değişiklik yapmayı öğretmek için tarih yapmadaki yöntemimizi geliştirebilir.

American Historical Review'ün editörü olarak Grossberg, dijital bilimi teşvik etmeye çalışmakta olup, bir kaç analitik dijital tarih modeline öncülük yapmıştır. Grossberg'in dijital tarih olarak yazılmış ilk makalesi, Amerikan tarihinin en etkili projesinden çıkmıştır. Bir sonraki önemli makale ise, Ethington'un düşüncelerini genişletmek ve herhangi bir türün tarihsel argümanına çevrimiçi bir çerçeve geliştirmek için dijital bir formda (biçimde) sunulmuştur. Edward Ayers ve William Thomas, 2003 yılında "Gölge Vadisi" Sivil (İç) Savaş dijital kütüphanesini geliştiren ilk öncü yazarlardı ve "tarih için dijital bilimin en iyi yapıları hakkında tartışmayı teşvik etmeye kararlı" olarak tanımladıkları dijital bilim için, model geliştirme görevine iyi bir şekilde uymuşlardı. Makaleleri, "Köleliğin Yaptığı Farklılık: İki Amerikan Topluluğunun Yakın Bir Analizi" *American Historical Review (AHR)* tarafından Aralık 2003 yılında yayınlanmıştır (Thomas & Ayers, 2003). Bu makale, tamamen detaylı bir incelemeye tabi tutulmuş ve bu süreç, karmaşık dijital yayınların sorunları hakkında birçok ilginç fikir alışverişine yol açmıştır.

Makalelerini çevrimiçi okurlar için özel olarak tasarlayan Ayers ve Thomas, bilimin kalitesini geliştiren ve okuyuculara zamandaki değişikliği daha iyi öğrenmeye fırsat tanıyan pek çok dijital özellik ekleyebilmişlerdir. Bu gelişmeler sayesinde, çevrimiçi makale üzerinde hiperlinkler aracılığıyla doğrusal olmayan bir şekilde tarihsel bir tartışma takip edilebilmekte; makalede kullanılan birincil ve ikincil kaynaklar doğrudan referans gösterilebilmekte ve yazara okuyucunun bir nokta üzerinde görebileceği kanıtla ilgili detaylı ve özel bilgiler sağlanabilmektedir. Henüz yayınlanmasına rağmen, ümit edilir ki Ayers ve Thomas'ın makalesi, çevrimiçi bir ortamda yayın yapma arayışında olan geleceğin bilimcileri için bir model oluşturabilir. Bu doğrultuda Fransız tarihi hakkında olan ikinci makaleleri, yakın bir tarihte çıkacaktır. Üçüncü AHR (American Historical Review) makalesi, River Web Projesi geliştirilecek ve 19. yüzyılın yükselen bir kenti olan Doğu St. Louis'nin nasıl ciddi yoksulluk sorunlarının yaşadığı kent haline geldiğini tanımlayacaktır.

Amerikan Dijital Tarihi ile Öğretim

Tarih dersleri, özellikle lise seviyesinde kötü bir üne sahiptir. Bu dersler, pek çok öğrenci tarafından, öğretmenin öğrencilere sınavlarda ezberlenmek üzere verdiği birçok isim, konu ve

tarihleri içeren; düşünmeye gerek duyulmayan dersler olarak görülmektedir. Bu ezberleme sadece can sıkıcı ve bezdirici değil, aynı zamanda zayıf bir eğitim sürecini tamamlayan öğrenciyi üzerinde çalıştığı materyalle eleştirel bir şekilde ilgilenmekten alıkoyan ve zayıf bir eğitimle sonuçlanan bir süreçtir. Küçük bir merak sonucu öğrencilerden lisede en çok sevdikleri dersi seçmeleri istendiğinde tarih dersinin en az sevilen ders olarak belirtilmesi hiçte şaşırtıcı değildir (Loewen, 1995).

Öğrenciyi tarih öğrenimiyle bağdaştırmak ve etkileşime girmesini sağlamak, öğrencilere belli bir tarih alanıyla ilgili öğrenmeye yardım etmesi için birçok program ve proje geliştirilmiştir. Öğrenciyi bağdaştırmak için gerçekleştirilen ilk girişimler, Birleşik Devletler tarihinin interaktif elektronik kitaplarını içermektedir. Örneğin bir elektronik kitap, orjinal olarak 25 bilgisayar diski üzerinde 50 alıştırma modülünden oluşmaktaydı (Burton, 1987). Şimdi web, CD-ROM'lar ve DVD'ler, bu tür alışımları gereksiz kılmıştır.

Özellikle etkili bir örnek, çok erken web-öncesi bir proje olan Carnegie Mellon Üniversitesi'nden David W. Miller tarafından 1994 yılında ilk olarak geliştirilen "*Büyük Amerikan Tarih Öğretim Makinesi: Birleşik Devletler tarihinin interaktif bir atlası*" adlı proje, öğrencilere 1790'dan 1990'a kadar Birleşik Devletlerin nüfus araştırmalarına ve 1840'tan beri oy dönütlerine ulaşmaya olanak sağladığı gibi aynı zamanda ilginç ve heyecanlı yollardan ilçe temelli haritalar yaratmaya da imkân tanır. Öğrenciler kendi tarihsel sorgulamalarını yürütebilmekte ve doğrudan tarih öğrenme süreciyle bağdaşabilmektedirler (Miller & Modell, 1988).

Üzerinde daha çok durulmuş bir proje de Michigan Üniversitesi Eğitimde Yüksek İnteraktif Dijitalleştirme (Bilgisayarlar) Merkezi, Henry Ford Müzesi ve Detroit'teki iki yerel okulun işbirliğiyle hazırlanmış *Birincil Kaynaklar Ağı (Primary Resources Network)* projesidir. Bu çok özen gösterilerek hazırlanan pedagojik araç, sadece CD-ROM aracılığıyla erişilebilmektedir.³ Bain tarafından yönetilen bu proje, öğrencilere bilgisayarlar aracılığıyla Henry Ford Müzesi'ndeki temel arşiv kaynaklarını daha iyi anlama ve keşfetme olanağı sağlamaktadır. Virtual Curator ve Virtual Expedition (VE) yazılım paketleri aracılığıyla öğrenciler, önemli tarihi dönüm noktaları keşfedebiliyor ve dijital bir ortamda tarihi kaynakları analiz edebiliyor. Bu proje, dijital tarihin ideal olduğu öğrenme ve öğretme prensiplerine

---

³ Kopyalar için, iletişim: Robert Bain, the University of Michigan, 610 E. University Ave., Ann Arbor, MI 48109.

dayandığı için, daha geniş bir şekilde tartışmaya değer görülmektedir (Bain, 2000, 2002; Bain & Ellenbogen, 2001). Tarih eğitimindeki ulusal standartlara ve tarih öğretimi ve öğrenimi üzerindeki araştırmalarla bağlantılı pedagojik bir çerçeveye dayanan VE (Virtual Expedition), internet, veri tabanları, dijital filmler ve dikkatle tasarlanan öğrenim iskeleleri dahil, multimedya katkıda bulunan tüm gelişmiş teknolojileri entegre etmektedir. Amaç, öğrencilerin müze kaynaklarını keşfetmesine ve bunlarla ilgili bilgi oluşturmalarına katkıda bulunup; ortaya çıkardıkları bilgi ve kaynakları analiz etmeye, konuyu desteklemeye ve ona sorular yöneltmeye yardım etmektir. Proje, tarih öğretim ve öğrenim bilimine ve tarihteki özel kavram bilimine dâhil olmanın yanı sıra; 20. yüzyıldaki şehirleşme, büyük göç tarihi ve tarih yazımındaki araştırmaları da kullanmaktadır. Söz konusu teknoloji yenilikçidir; öyle ki (a) öğrencilerin müze nesnelere hakkında sorgulama yapmalarını zorlar, (b) öğrencilerin bu destekler olmadan yapamayacakları sorgulamalarda bağlam ve özel disiplin iskeleleri yaratır.

Müze kaynaklarının, birincil ve ikincil kaynakların kullanımını gerektiren gerçek bir tarih probleminde yazılım, öğrenciyle yüzleşmektedir. Örneğin, “Birisi 20. yüzyılın ortasında neden Detroit’e taşınır?” sorusuyla öğrenciler düşünmeye davet edilmektedir. QuickTime VR’yi kullanan teknoloji öğrencilerin, Misafir Konut Projesi kapsamında kırsal güneyden sanayileşmiş orta batıya göç eden insanların hayatındaki değişiklikleri incelemek için 1942’de Detroit’te açılan kırsal bir kiracı evi olan Mattox House’u ziyaret etmesine imkân tanımaktadır. Evlerin gerçek gezisinin ötesinde, teknoloji öğrencileri QuickTime evlerinin her biri için uygun arşiv malzemesiyle buluşturur. Örneğin Misafir Konut Projesi’ni gezen öğrenciler, II. Dünya Savaşı sırasında Detroit’teki yaşam hakkında Afro-American gazetelerinde çıkan 30’dan fazla makaleye, nüfus verilerine, siyasetçilere yazılan mektuplara ve Henry Ford Müzesi’ndeki diğer arşiv kaynaklarına ulaşabilirler. Öğrencilerin bu malzemeye ilişkin analizlerini pekiştirmek için; teknoloji, (a) çeşitli kaynakları birbirine bağlar, (b) öğrencilere kaynak soruşturmasını tetikleyen bilgiler veren kaynak butonu sağlar, (c) öğrencilerin kaynakları karşılaştırmaları ve çatıştırmaları için teşvik eden doğrulama butonu da içermektedir. Sonuç olarak bu materyallerle birlikte, öğrencilerle aynı kaynakları kullanan uzmanlarla yapılan röportajları da içeren CD’ler, probleme kendi yorumlarını sunar.

Başka bir etkileyici örnek de *Tarih Meseleleri: Web’de bir Birleşik Devletler Araştırma Dersi*’dir. (George Manson Üniversitesi Yeni Medya ve Tarih Merkezi (CHNM) tarafından geliştirilen *Tarih Meseleleri*, temel arşiv kaynakları, ders planı örnekleri, öğretmenlerle

röportajlar ve Amerikan tarihinin öğretimiyle ilgili tartışmalar gibi dijital eğitim kaynaklarının bir oluşumdur. Bu web sitesi, World Wide Web’de dijital tarih nasıl yapılır ve derse nasıl katkıda bulunabilir soruları için bir model olarak hizmet eder. Bu sitedeki mevcut kaynaklar, birçok sınıfta ve ülke çapında farklı birçok yöntemle kullanılmaktadır.

Amerikan tarihini öğretmek için pek çok dijital kaynak ve web sitesi olmasına rağmen, Maryland Üniversitesi, kolej seviyesinde tamamen çevrimiçi bir tarih derecesi geliştirmiştir. Geniş bir öğrenci nüfusuna hitap ederek Bud Burkhard tarafından yönetilen bu program, öğrencilerin Amerikan tarihi hakkında öğrenmelerini sağlayan yenilikçi ve heyecan verici öğretim yöntemleri geliştirmiştir. Öğrenciler, kayıt yaptırıp Maryland Üniversitesi’nin web sitesine giriş yapar ve gerçek hayatın pek çok dijital eş değerleriyle karşılaşır. Kütüphaneye gidebilir, diğer öğrencilerle sosyalleşebilir, sınıf derslerine katılabilir ve ev ödevi üzerinde çalışabilirler. Dijital dünya, üniversite ortamına girmeden askeri personel de dâhil pek çok öğrenciye, Birleşik Devletler tarihi hakkında öğrenmelerine fırsat tanır. Dünya çapında, geleneksel yüz yüze dersler önermesinin yanı sıra program, şimdilerde internet aracılığıyla 15 adet ölçülebilir grup olarak tasarlanmış dersler sunmaktadır. Öğrencilerin ilgisini çekmek ve çevrimiçi sınıf tartışmalarına derinlik sağlamak için her ders, multimedya öğrenim nesnelere içermektedir. Bir öğrenci topluluğu oluşturmak için programlar, çevrimiçi bir tarih kulübü ve tarih onur toplumu olan Phi Alpha Theta’nın bir bölümünü sunmaktadır. Düzenli olarak katılan konuk konuşmacılar, lisans programlarını kapsayan konular, tarihçiler için alternatif kariyerler ve devam eden araştırmalar üzerine dersler ve sertifikasyon için staj fırsatları önerilmektedir. 1999’dan 2003 yılına gelene kadar kayıtlar, 900’den 3.100’e yükselmiş: önemli artış, 34’ten 650’lere kadar tarih alanında görülmüştür.

Uzun soluklu dijital tarih projesi, Urbana-Champaign’deki Illinois Üniversitesi’nde Vernon Burton tarafından girilen *RiverWeb* (Nehir Ağı) Projesi’dir. Proje, 1990’ların ortalarında başlamış ve Amerikan Bottom bölgesi ve Illinois’deki Doğu St. Louis hakkında tarihsel öyküler sağlayan sabit web sayfaları yaratmıştır. Şimdilerde proje, sabit tarih web sitesinden daha interaktif ve dinamik bir modele taşınmaktadır. 2003 yılında projede birçok gelişme kaydeden *RiverWeb* proje yöneticisi Matthew Cheney, siteye gelişmiş eğitim ve kütüphane fonksiyonları eklemiştir. Öğretmenler şimdi, *RiverWeb* dijital kütüphanesinden temel kaynakları dâhil ederek çevrimiçi ders olarak işleyen eğitim modelleri yazabilmektedir.

Bu, öğrencilere tarihçiler gibi dijital olan temel kaynaklara bakarak ve analiz ederek öğrenmelerine imkân tanımaktadır.

Amerikan Dijital Tarih Kütüphaneleri

Amerikan dijital tarih kütüphanelerinin gelişimi, dijital tarihin gelişimi ve kullanımının yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Koleksiyonların ve malzemenin kütüphanelerle sınırlı olduğu geleneksel kütüphanelerden farklı olarak dijital kütüphaneler, koleksiyonların pek çok yeni ve yenilikçi kullanımlarıyla geniş bir ziyaretçi kitlesine hitap etmektedir. Amerikan dijital tarihi alanında, çok sayıda yenilikçi dijital kütüphane meydana getirilmiştir. Bu dijital kütüphaneler, basit belge koleksiyonlarından çok, kütüphane kullanıcısının ihtiyaç duyduğu bilgiyi sunan servisler ve kütüphane kaynaklarının dijital koleksiyonlarıdır. Dijital bir kütüphanede olabilmesi için çevrimiçi bir kaynağın üç kıstasa sahip olması gereklidir.

İlk olarak dijital bir kütüphanenin kaynaklarının bir koleksiyonu olması gerekir. Bu, dijital bir kütüphanenin, dijitalleştirilen ve çevrimiçi hale getirilen belgeler setine sahip olması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu süreç, kulağa basit gelir ancak oldukça karmaşıktır ve başarıya giden yolda engeller içerir. Bir belgeyi dijitalleştirmek için sadece dijital ortama aktarmak yetmez; aynı zamanda belgenin birleştirilmiş üst-verisinin korunması, orjinal formatının korunduğundan emin olunması ve taranmış belgenin hatalardan uzak olması gerekmektedir. Bu da fon sağlamak için oldukça zor bir şeydir.

İkinci olarak, dijital bir kütüphanenin servisler ve kaynaklar koleksiyonu olması gerekir. Birçok insan, dijital kütüphaneleri “bir çevrimiçi belge demeti” olarak kavramsallaştırır, ancak dijital bir kütüphane daha fazlasını gerektirir. Başarılı olması için dijital bir kütüphanenin, bilgiyi çevrimiçi olarak düzenleyecek; kütüphane koleksiyonlarını aramak ve araştırmak için arayüz kullanıcısı sağlayacak ve kütüphane kullanıcılarının sordukları sorulara çevrimiçi sohbet veya e-posta yoluyla cevap verebilecek kütüphanecilere ihtiyacı vardır.

Üçüncü olarak dijital bir kütüphanenin, tek bir kütüphane kullanıcısının bile ihtiyaç duyduğu bilgiye cevap vermesi gerekir. Sıklıkla dijital kütüphaneler, insanların bir kütüphaneye gitmek yerine evde çevrimiçi belgelere erişmelerini sağlayan basit ve uygun ortamlar oldukları düşünülür. Böylesinin kullanışlı olmasına rağmen pek çok dijital kütüphane, ihtiyaç duyulan özel bir bilgiye hitap etmesi için oluşturulmuştur. Basitçe ifade etmek gerekirse dijital bir kütüphane, fiziksel bir kütüphanenin henüz yapmadığı bir şeyi ilk olarak ve daha iyi yapmalıdır.

Amerikan tarihi alanında en iyi bilinen dijital kütüphane, Virginia Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Gölge Vadisi Projesi (The Valley of the Shadow Project)'dir. Edward Ayers tarafından yaratılan projenin, İç Savaş (Civil War)'ın karşıt taraflarında bulunan iki ilçe hakkında temel kaynak belgeleri topladığı ve dijitalleştirdiği görülmektedir. Siteyi ziyaret edenler; asker kayıtlarının, nüfus sayım kayıtlarının, haritaların, gazetelerin, günlüklerin ve mektupların bulunduğu geniş bir koleksiyon aracılığıyla, kendilerini iki farklı topluluk içerisinde görebilir; İç Savaş'ın nedenleri ve etkileri hakkında kendi orjinal araştırmalarını sürdürebilirler. 2002 yılında Ed. Ayers, Anne Rubin ve Will Thomas, Amerikan Tarih Topluluğu'nun James Harvey Robinson ödülüne layık görülmüşlerdir.

Ed Ayers'in *Gölge Vadisi* (The Valley of the Shadows) projesinin yöneticiliğini yapmış olan Will Thomas, 1998 yılında Virjinya Dijital Tarih Merkezi (VCDH)'nin yöneticisi ve arkasındaki gücü olmuştur. Thomas'ın şimdiki projesi ise *Virjinya'da Sivil Haklar Dönemi, 1945-1970* (The Civil Rights Era in Virginia, 1945-1970) projesidir; bir savaş alanı direnci olarak Virjinya'nın ayrıntılı tarihini, devlet ve ulusun diğer pekçok değişimleri bağlamında Virjinya'nın rolü –Soğuk Savaş, federal gücün yükselişi, modern muhafazakârlığın gelişimi ve televanjelizmin yükselişi– anlatmaya odaklanmıştır. Thomas'ın projesi, Amerikan tarihi derslerinde Sivil Haklar tarihinin öğretimi için ilgili dönemde dizinlenmiş ve düzenlenmiş haber filmlerinin, tüm orjinal çekimlerinin olduğu dijital bir koleksiyonu içermektedir. Thomas, şimdi “Birleşik Devletler ve Virjinya Tarihinde Sivil Haklar” dersi vermektedir ve bu ders için hazırlanan web sitesi, Sivil Haklar tarihinin öğretimi için bu projenin potansiyel değerini göstermektedir.

Thomas'ın Dijital Tarih Merkezi, Ayers ve Thomas'ın benzer başka bir projesi olan *Gölge Vadisi*'ne ve Virjinya Tech'ten Shifflet ve Richter'in *Gerçek Jamestown Projesi* (Virtual Jamestown Project)'ne sponsorluk etmektedir Bu dijital kütüphane projesi, Jamestown iskânı hakkında temel ve ikincil kaynakları toplamayı görev edinerek, kendi web sitelerini ziyaret edecek insanlara interaktif bir deneyim sunmaktadır. Sonuç olarak öğrenciler ve araştırmacılar, Jamestown hakkında deneyim edinebilir ve onun özgün ve zengin tarihini bir gözlemcinin perspektifinde öğrenebilir.

Lloyd Benson tarafından 1995 yılında geliştirilen *Secession Era Editorial Project* (Ayrılık Dönemi Başyazı Projesi), basılmış kopyalarından daha iyi olabilen dijital belge koleksiyonlarının yaratılış yönleri açısından özgün bir çalışmaydı. Söz konusu koleksiyon şimdilerde, savaş öncesi

dönemin dört kilit olayıyla –Nebraska Yasa Tasarısı’nın Kabulü, Senato katında Charles Sumner’a saldırı, Dred Scott kararı ve Harper Feribotu’na baskın– ilgili yüzlerce gazete başyazısını içermektedir. Başyazılar olay, siyasi parti ve bölge açısından seçilip düzenlenebilir. Pahabıçilemez bir öğrenme ve araştırma aracı teşkil etmektedirler. Proje, aynı zamanda interaktif olarak coğrafik lokasyonca hazırlanmış “harita anahtar kelime kullanımını” da içermektedir.

Diğer bir ilginç dijital kütüphane projesi de Birleşik Devletler Yüksek Mahkeme kararlarını ve tutanaklarını belge haline getirmek isteyen Michigan Eyaleti MATRIX’i ve Northwestern University tarafından desteklenen *OYEZ Projesi*’dir. Yüce Divan oturum kayıtlarının dijitalleştirilme sürecinin tamamlanmasıyla, siteyi ziyaret edenler Yargıç Brennan’ın sesini ve Şef Thurgood’un tartışmalarını işitebiliyor ve tarih canlanmış oluyor. Bu kaynak, bir öğrenme kaynağı olarak çok büyük bir potansiyele sahiptir ve aynı zamanda ses gibi multimedya kaynaklarını ve yazılı kaynakları bir araya getirerek nasıl dijital bir kütüphane yaratılacağına da iyi bir örnek oluşturmaktadır.

İlham verici bir dijital kütüphane projesi de geçmişten çok şimdiki zamanı belgelemek isteyen, CNMH’nin *11 Eylül Dijital Arşivi* (September 11th Digital Archive)’dir. Bu proje dijital medyayı, 11 Eylül 2001 tarihindeki New York ve Virjinya’daki terörist saldırılarıyla ilgili anıları biriktirmek ve korumak için kullanılmaktadır. Site kayıplara, saldırılara ve trajedik sonuçlara tanıklık eden insanların ilk ağızdan demeçlerini biriktirmektedir. Bu proje, kendi araştırmaları için zengin tarih kaynakları üzerinde çalışacak geleceğin tarihçileri için dijital teknolojinin, birbiriyle ilgili tarihi olayları belgelemede nasıl kullanılacağı konusunda büyük bir örnek teşkil etmektedir.

En büyük belki de en yararlı dijital kütüphane koleksiyonlarından biri de Kongre Kütüphanesi tarafından yürütülen *Amerikan Hafızası: Ulusal Dijital Kütüphane için Tarihsel Koleksiyonlar* (American Memory: Historical Collections for the National Digital Library) projesidir. Birleşik Devletler tarihinin tümünü kapsayan milyonlarca birincil kaynak belge, sitede yer almaktadır. Gazete küpürleri, haritalar, fotoğraflar, elyazmaları, mektuplar, video klipler ve daha pek çok tarihi belgeler de siteye dâhil edilmektedir. Bu geniş koleksiyon, ziyaretçilerin özel bir konuyla ilgili araştırma ve tarama yapabileceği daha küçük web sitelerine bölünmüştür. Bu, özel bir bilgi arayan ziyaretçilere ve öğrencilere, kolayca giriş yapabilecekleri ve kullanacakları geniş bir belge koleksiyonu sunmaktadır. Sitede aynı zamanda eğitimsel

amaçlar için tasarlanmış pek çok bölüm de bulunmaktadır. *Öğrenme sayfaları* denilen bu bölümler, öğrencilerin eleştirel düşünme ve toplanan materyaller hakkında uygun soru sorma ve cevap verme gibi tarih becerilerini geliştirmelerine imkân tanımaktadır.

Başka bir ilginç dijital kütüphane örneği ise Cornell Üniversitesi ve Michigan Üniversitesi arasında işbirliği olarak geliştirilen *Amerika'nın Oluşumu* adlı koleksiyondur. Koleksiyon, psikolojiden sosyolojiye her alanda yazılan on binlerce akademik ve profesyonel makalelerin dijitallerini içermektedir. Koleksiyon, İç Savaş (1850-1877) dönemine odaklanmakta ve dönemin edebiyat ya da sosyoloji hayatını anlamaya çalışanlar için değerli bir kaynak olarak hizmet vermektedir. Bu kaynak, özellikle değerlidir çünkü site, özellikle zayıf fiziksel durumda olup üzerinde inceleme yapmayı zorlaştıran nadir kaynakları içermektedir. Bu dijital versiyonlar, kaynakları daha geniş bir kitleye açmaktadır.

Daha küçük fakat oldukça yararlı ve odak olan diğer bir dijital kütüphane de Kansas City'deki Missouri Üniversitesi'nde hukuk profesörü Douglas Linder tarafından kurulan *Ünlü Duruşmalar* (Famous Trials) kütüphanesidir. Bu dijital kütüphane, Birleşik Devletler tarihindeki ünlü, önemli ve sansasyonel mahkeme duruşmalarından dijital görüntüleri ve belgeleri içermektedir. Sitede belgelenen 35 duruşma arasında; Andrew Johnson'ı suçlama duruşması, Scopes (Maymun duruşması da denilen) duruşması, Sacco ve Vanzetti duruşması, O. J. Simpson cinayeti duruşması bulunmaktadır. Bu tarihi belgeler dışında, dijital kütüphane koleksiyonunu kullanacak öğrenciler ve araştırmacılar için eğitimsel ve arka plan içeriklerine ait kapsamlı notlar dâbulunmaktadır.

Uzmanlaşmış bir dijital kütüphane koleksiyonu da *Atlantik Köle Ticareti ve Amerikalarda Köle Yaşamı: Görsel Bir Kayıt* web sitesidir. James S. Handler ve Michael L. Tuite, Jr. tarafından geliştirilen site, köle ticaretine ve ticari yoldan satılan kölelerin yaşamına ilişkin haritalar ve görüntüler içermektedir. Sitede, toplamda 1.000 kadar bibliyografik atıflı farklı görüntü ve resimler hakkında bir kaç tanımlayıcı yazı bulunmaktadır. Aslında görüntülerin eğitimsel bir bağlamı ve genel bir çerçevesi yoktur, ancak görüntüleri açıklayan ve temsil eden tarihsel materyallere yönelik bazı sorular vardır. Site kullanıcıları, görüntüleri anlamlandırabilmek ve bunların ne tür tarihsel bilgi sağladıklarını öğrenebilmek için dışardan tecrübeli birinin rehberliğine ihtiyaç duyabilir.

Amerikan Dijital Tarihinin Karşılaştığı Sorunlar

Teknolojinin ve dijital tarihin kullanımı, Amerikan tarihi alanında öğretime ve araştırma yapmaya ciddi bir tehlike oluşturabilir. Bir bakıma teknoloji, yeni bilgiye ulaşanla ulaşmayan arasındaki farkı genişletmeye hizmet eder. Öğretim ve araştırma araçları teknolojiye bağımlı oldukça, teknolojiyi satın almaya gücü yetenler ve gerekli eğitimi almak için zamanı olanlar, bu yeni araçları kullanabilecek ve bu meslekle tamamen hemhal olabileceklerdir. Bu, yüksek maliyetli dijital tarih teknolojisini satın almaya gücü yetmeyen öğrenciler ve eğitimciler için felaket olacak, profesyonel tarihçi olmak isteyen öğrencilere de ciddi bir engel teşkil edecektir.

Başka bir deyişle, teknolojik araç-gereç üretmek için gerekli olan yüksek maliyet ve deneyim, tarihçilerin üretim sürecine entegre olmalarını engelleyecek ve bu görevi, şirketlere devredecektir. Özel üretim modelleri, akademik ürün ve aracı geliştirmek için gerekli olmasına rağmen; fakülteler, tarih araştırmasını ve öğretimini amaçlayan IT ürünlerinin üretiminde ortak hareket etme konusunda ısrar etmelidirler. Şayet halka açık hale gelse ve elitlere özgü olmasa teknoloji, öğrenmeye çok daha yakın olan tarihçilerin 21. yüzyıl taleplerini karşılama konusunda yardımcı olabilir. Bu amaç ve sorumluluk, eğitimi ve eğitimi yürütmek için gerekli olan araçları demokratikleştirmek olmalıdır.

Dijital tarih teknolojisiyle zaman geçirebilen eğitimcilere imkân tanımak için varolan araçlarla bile olsa, akademide bir ödül yapısı mevcut olmalıdır. Tarihte karşılaşılan büyük bir problem, tarihin daha geleneksel formlarında (biçimlerinde) yapılan işler gibi dijital formlarda yapılan işlerin de ödüllendirilmemesidir. Sonuç olarak, dijital tarihle ilgilenenler geleneksel bilim yapmak istiyorlarsa ya ilgilerini sınırlamalılardır ya da bu işi bırakmalılardır; ya da tarih bölümlerini bırakıp, artan tarihçi ve bilimci sayılarıyla Dijital Tarih Merkezleri veya Kütüphane ve Enformatik Bilim Departmanları gibi daha farklı akademik birimlere geçmelidirler.

Bu büyük bir problemdir çünkü böyle bir sürecin sonucu, dijital bir ortamda tarih yapmak için gerekli araçları geliştirenleri ve tarihi günlük bir mesele gibi çalışan ve araştıranları birbirinden ayırır. Tarihçilerin sürece katılımı ve müdahalesi, sürecin düzgünce işlemesi için gereklidir. Tarihçilerin sürece dâhil olması için tarih bölümleri, dijital çalışmalar için teşvik edilmeli ve dijital çalışmalar yapacak profesörlere çalışma alanı sağlanmalıdır. Bu tarz bir politika, sadece akademinin ilgisini dijital dünyaya çekmeyecek; aynı zamanda tarihçilerin dijital dünyayla ilgili olmalarını teşvik edecek ve kendi bilimlerini dijital formlarda yapmayı sağlayacaktır.

Bilimin bu yeni formları, tarihçiler ve tarihçilerin çalışmalarını değerlendirenler için yeni zorluklar çıkaracaktır. Bu zorlukların en önemlisi ise tarihe ilgili bir çalışmayı, doğru bir şekilde gözden geçirmek ve değerlendirmek olacaktır. İnternet üzerinde açık yayınlama ile birlikte, bilim için akademik standartlar nasıl geliştirilecek? Katı bir inceleme mekanizması olmadan bilimin yüksek kalite parçaları, tarihsel norm olarak nasıl kalacak? Tarih bölümleri, kadro ve terfi amaçları için, tarihsel bilimin önemini ve etkisini nasıl değerlendirecekler? Bu meselelerin çözüm adresi bu meslektir.

Amerikan dijital tarihindeki tüm mükemmel çalışmalara rağmen, bilgisayar destekli eğitim materyalleri vaadi, henüz yerine getirilmemiştir. Eğitim yayınlarındaki reklamlar, eğitim için hazırlanmış web siteleri ve kampüsler konusundaki idari politikalar; bilgisayarın ve internetin araç-gereç, kaynak ve çevrimiçi öğretim-öğrenim sağlayarak eğitimi geliştireceğini göstermektedir. Fakülte perspektifine göre bunların hepsi, kalem-kâğıt ve tebeşir-tahtaya hitap eden gereçlerdir; öğrencilerin öğrenmesi gereken analitik ve yorumlayıcı işler değildir. İhtiyacımız olan bilgisayar destekli eğitim malzemeleri, araştırmaya dayalı yazdığımız makale ve kitaplara benzemekte olup, üretmek için kullandığımız araçlara benzememektedir. Fakülteadaki araştırmacılar ve yazarlar, bilgisayar destekli eğitim materyalleri ürettiklerinde – ve profesyonel tartışma yerlerinde tartıştıklarında–, çekici görseller ve hyperlinkler bulunan metinlerden daha fazla, HTML içerisinde bulunacaklardır.

Şimdilerde bilgisayarlar ve internetle aracılığıyla eğitim geliştirme modeli, üç özellik içermektedir. İlki, HTML’de haftalık okumalar ve ders programları gibi geleneksel ders materyalleri yaratmak ve bunları, eğitimcilerin hatta öğrencilerin kontrolüne bırakmak değil de hyperlinkler aracılığıyla web sitelerinde çevrimiçi olarak bulundurmadır. İkincisi, eşzamanlı olmayan (bülten, konferans vb.) tartışmalarla çevrimiçi bir ortam yaratmak ve öğrencinin çalışmalarını ve notlarını göndermesinden sorumlu olarak, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci gibi özel bağlar için fırsatlar sunmaktır. Üçüncüsü, birinci ve ikinci özellikten yararlanmak isteyen fakülte üyeleri için kampüs seminerleri ve çalıştaylar önermektir.

Bu üçüncü özellik, yüksek eğitimde bilgisayar devrimine genel bir cevap olarak, ilerlemeye engel olmaktadır; öyle ki devrimde gerekli olan fakülte rolünün başkaları tarafından yapılan araçların toplanması olduğu, birçok kişinin inanmasını sağlamıştır. Ne yazık ki bu, profesörlerin sadece bilgiyi toplamak, analiz etmek ve sentezlemek için kullanılan tekniklerde öğrencilerin çok arkasında olduğu anlamına gelmez; aynı zamanda yüksek eğitimin kendisi,

hizmet etmesi gereken gençlere ayak uydurmakta başarısız olduğu anlamına gelir. Benzer bir durum, gençlerin sadece tarayıcıyı nasıl kullanacaklarını bilmeleri değildir; benzer durum, öğrencilerin tarih çalışmalarında Karl Marx okuyup öğretmenlerin okumadığı; öğrencilerin edebiyatta T. S. Eliot okuyup öğretmenlerin okumadığı bir durumdur. Marx tarafından önerilen analitik olasılıklar olmadan, modern tarih öğrettiğinizi hayal etmeye çalışın veya W.E.B. Du Bois tarafından önerilenler olmadan, Eliot'un ya da Afro-American tarihinin getirdikleri olmadan modern edebiyatı hayal etmeye çalışın; işte o zaman, bilgisayar devrimine katılmakta başarısız olan yüksek eğitim uğraşının problemini anlayacaksınız.

Şimdiki model fakülte üyelerini, öğretim ve araştırma mesleği dışında olanlar tarafından sağlanan kalıplarla, kendi materyallerini şekillendirme konusunda pasifize etmektedir. Bu durum bizi, iyi bildiğimizi düşündüğümüz materyalin yorumu hakkında başkalarıyla tartışmanın hazzından bile yoksun bırakmaktadır. Bizi, derslerimizin yapısını içerikleriyle karşılaştırma yeteneğinden de yoksun bırakmaktadır; çünkü mevcut araçlar, öğrettiğimiz dersleri layıkıyla karşılayamamaktadır.

Tarihçiler, tek başlarına çalışmaya alışıklardır. Yeni dijital bilim, farklı bir model gerektirmektedir. Dijital tarih yapmanın en iyi yolu, işbirliği içinde yapılır ve bu dijital tarihin geleceği için de yol gösterici olacaktır. İşbirliği, dijital bilimin bir karakteridir ve beşeri bilimlerde yeni medya (iletişim araçları) tartışmalarında sıklıkla değinilen noktadır. Çünkü herhangi birinin, şebekelenmiş (network halindeki) bilgisayarlarla karşılaşabileceği problemler, geniş ve karmaşıktır; onlarla mücadele etmek, yapamayacağı şeyleri bilen insanlarla koordineli ve temelde işbirliği yapmanızı gerektirmektedir. Şimdiye kadar pek çok beşeri bilim ve tarih araştırması, işbirliği içinde gerçekleştirilmiştir, yani “veriyle ilgili küçük tartışmalar yaşanmasına rağmen, bir kişi ya da grup, başka biriyle bilgi ya da veri sağlayabilir” mantığı hâkimdir (Sanderson, 1996, pp. 97-98). Şebekelenmiş dijital ortamın (network halindeki) keşfiyle birlikte, içinde “değişik ilgi ve arkaplanı olan bir grup araştırmacı, ortak bir araştırma konusu ve bilimsel bir problem tanımlamak ve araştırma sorunuyla ilgili yeni bilgi üretmek için araştırmayı, koordineli bir şekilde yürütmektedir” (Sanderson, 1996, p. 97). Tüm disiplinler gibi tarih, mükemmelliği göstermek için monografin (tek yazı) ötesinde olan modellere ve ulaşmak için yeni nesillere ve stratejilere ihtiyaç duymaktadır. Eski nesil, temeli atmıştır. Tarih disiplinini geleceğe aktaracak yeni bir tarihçi nesline ihtiyacımız vardır.

Dijital gelecek, buradadır.

Kaynakça

- Ayers, E. L. (2002a). Technological revolutions I have known. In O. V. Burton (Ed.), *Computing in the social sciences and humanities* (pp. 19-28). Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Ayers, E. L. (2002b). The valley of the shadow. In O. V., Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Ayers, E. L., & Thomas, W. (2003). *The difference slavery made: Two American communities in 1860 and the coming of the Civil War*. *American Historical Review*, 108(5), pp. 1298-1307.
- Bain, R. B. (2000). Into the breach: Using research and theory to shape history instruction. In P. Stearns, P. Seixas, & S. Wineburg (Eds.), *Knowing, teaching and learning history: National and international perspectives*(pp. 331-353). New York: New York University.
- Bain, R. B. (2002). Web-supported world history course presentation. In O. V., Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Bain, R. B., & Ellenbogen, K. M. (2001). Placing objects within disciplinary perspectives: Examples from history and science. In S. Paris (Ed.), *Perspectives on object-centered learning in museums* (pp. 153-170). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Bass, R., & Rosenzweig, R. (2002). Rewiring the history and social studies classroom: Needs, frameworks, dangers, and proposals. In O. V. Burton (Ed.), *Computing in the social sciences and humanities*(pp. 29-48). Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Burton, O. V. (1979). Using the computer and the federal manuscript census returns to teach an interdisciplinary American social history course. *History Teacher*, 12, pp. 71-88.
- Burton, O. V. (1985). *In my father's house are many mansions: Family and community in Edgefield, South Carolina*. Chapel Hill: University of North Carolina.
- Burton, O. V. (1987). *Lessons in the history of the United States*. Wentworth: COM.

Burton, O. V. (1989). *History's electric future*. OAH (Organization of American Historians) Newsletter, 17(4), pp. 12-13.

Burton, O. V. (1990). Complementary processing: A supercomputer/personal computer U.S. Census database project.

In J. L. Martin & S. Lundstrom (Eds.). *Supercomputing 88* (Vol. 2, pp. 167-77). Washington, DC: IEEE Computer Society.

Burton, O. V. (1991). Computers, history, and historians: Historians and converging cultures? *History Microcomputer Review*, 7(2), pp. 11-23.

Burton, O. V. (1993). Teaching historians with databases. *History Microcomputer Review*, 9(1), 7, pp. 9-17.

Burton, O. V. (Ed.). (2002). *Computing in the social sciences and humanities*. Urbana and Chicago: University of Illinois.

Burton, O. V., Blomeyer, R., Fukada, A., & White, S. J. (1987). Historical research techniques: Teaching with database exercises on the microcomputer. *Social Science History*, 11(4), pp. 433-448.

Burton, O. V., & Finnegan, T. (1990a). Developing computer assisted instructional (CAI) materials in the American history surveys. *History Teacher*, 24(1), pp. 1-12.

Burton, O. V., & Finnegan, T. (1990b). Teaching historians to use technology: Databases and computers. *International Journal of Social Education*, 5(1), pp. 23-35.

Burton, O. V., & Finnegan, T. (1991). Historians, supercomputers, and the U.S. manuscript census. *Social Science Computer Review*, 9(1), pp. 1-12.

Burton, O. V., & Finnegan, T. E. (1989). New tools for "new" history: Computers and the teaching of quantitative historical methods. *History Microcomputer Review*, 5(1), pp. 13-18.

Burton, O. V., Herr, D., Binnington, I., Cheney, M., & Burton, B. (2002). RiverWeb: River Basin knowledge network.

In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.

- Burton, O. V., Herr, D., & Finnegan, T. (Eds.). (2002). *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing [CD-ROM]*. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Butler, C. (2002). The use of flowcharts in the teaching of history and flowchart examples. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing [CD-ROM]*. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Butler, C., & Marty, P. (2002a). Oikist: A computer simulation of Greek trade and colonization computer simulations for the teaching of history—PowerPoint presentation. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing [CD-ROM]*. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Butler, C., & Marty, P. (2002b). The use of simulations in the teaching of history. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing [CD-ROM]*. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Ethington, P. J. (2000). Los Angeles and the problem of urban historical knowledge. *American Historical Review*, 105(5). Available at <http://cwis.usc.edu/dept/LAS/history/historylab/LAPUHK/index.html>
- Galgano, M. J. (1999). "The best of times": Teaching undergraduate research methods using The Great American History Machine and The Valley of the Shadow. *History Computer Review*, 15(1), pp. 13-28.
- Kornbluh, M. L. (2002). Envisioning the future: Arts and letters in the digital age. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing [CD-ROM]*. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Latner, R. B. (2002). Crisis at Fort Sumter: Information technology and the beginning of the Civil War. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing [CD-ROM]*. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Loewen, J. W. (1995). *Lies my teacher told me: Everything your American history textbook got wrong*. New York: New.

- Miller, D. W. (1994). *The great American history teaching machine: An interactive atlas of U.S. history* [CD-ROM]. College Park, MD: The ePress Project.
- Miller, D. W., & Modell, J. (1998). Teaching United States history with the Great American History Machine. *Historical Methods*, 21(3), pp. 121-134.
- Plotkin, W. (2002). Electronic texts in the historical profession: Perspectives from across the scholarly spectrum. In O. V. Burton (Ed.), *Computing in the social sciences and humanities* (pp. 87-123). Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Prochaska, D. (2002). Iconothèque: Orientalist paintings and art of colonialism, colonialism of art. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CDROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Rosenzweig, R. (2001). The road to Xanadu: Public and private pathways on the history web. *Journal of American History*, 88(2), pp. 548-579.
- Rosenzweig, R. (2000a). *Who built America? From the great war of 1914 to the dawn of the atomic age in 1946* [CDROM]. New York: Worth.
- Rosenzweig, R. (2000b). *Who built America? Working people and the nation's economy, politics, culture & society*. New York: Worth.
- Rosenzweig, R. (2003). Scarcity or abundance: Preserving the past in a digital era. *American Historical Review*, 108(3), pp. 735-762.
- Rosenzweig, R., Brier, S., & Brown, J. (1993). *Who built America? From the Centennial of 1876 to the great war of 1914* [CD-ROM]. New York: Voyager.
- Rosenzweig, R., & O'Malley, M. (2002). Brave new world or blind alley? American history on the World Wide Web. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Sanderson, D. (1996). Cooperative and collaborative mediated research. In T. M. Harrison & T. Stephen (Eds.), *Computer networking and scholarly communication in the twenty-first century* (pp. 95-114). Albany: State University of New York.

- Shifflett, C., & Richter, R. (2002). Virtual Jamestown. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Sieber, D. E. (2002). "Netagogy" in history and literature departments: On technology, effective teaching and student learning. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Sutton, W. A. (1990). Another view: History's electric future. *OAH (Organization of American Historians) Newsletter*, 18(2), p. 6.
- Thomas, W. G. III, & Ayers, E. L. (2003). An overview: The differences slavery made: A close analysis of two American communities. *American Historical Review*, 108(5), pp. 1298-1307.
- Tucker, S. W. (2002). Oral history and the Internet. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Turnbull, P. (2002a). Historians, new communications technologies and historiography: "Pictures of health," an Australian history World Web project. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.
- Turnbull, P. (2002b). Pictures of health. In O. V. Burton, D. Herr, & T. Finnegan (Eds.), *Wayfarer: Charting advances in social science and humanities computing* [CD-ROM]. Urbana and Chicago: University of Illinois.